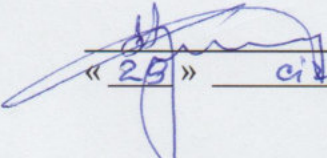

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА

ПОГОДЖЕНО

Директор Навчально-наукового інституту
фінансів, економіки та менеджменту
д.е.н., професор

 В.В. Гришко

« 29 » січня 2019 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Заступник голови приймальної комісії,
проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи,
д. т. н., доцент

 Б. О. Коробко

« 04 » лютого 2019 р.

ПРОГРАМА

ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
галузь знань 07 «Управління та адміністрування»,
освітній ступінь «бакалавр»
(скорочений термін навчання)
на основі ОКР молодшого спеціаліста

Програма затверджена на засіданні Вченої ради Навчально-наукового інституту
фінансів, економіки та менеджменту від «29» січня 2019 р. № 7

ПОЛТАВА 2019

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програму складено відповідно до галузевого стандарту вищої освіти України.

Додаткове вступне випробування проводиться на підставі оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок випускників, передбачених ГСВО МОНУ «Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра, здобутого за іншою спеціальністю, з використанням загальнодержавних методів комплексної діагностики (складення комплексного кваліфікаційного державного екзамену).

Метою додаткового вступного випробування є перевірка та оцінювання теоретичної і практичної підготовки бакалавра, встановлення рівня його знань з основних фахових дисциплін, їх відповідності вимогам стандарту якості освіти, положенням про ступеневу освіту, навчальним планам і програмам підготовки фахівців.

Додаткове вступне випробування зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» освітнього рівня «бакалавр», проводиться фаховою атестаційною комісією, яка затверджується наказом ректора Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, на підставі програми, затвердженої на засіданні приймальної комісії.

Склад комісії визначається з урахуванням специфіки спеціальності. В роботі атестаційної комісії беруть участь спеціалісти і провідні викладачі з дисциплін, що включені до складу додаткового вступного випробування.

2. ЕТАПИ ТА ЗМІСТ ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Додаткове вступне випробування складається з тестової перевірки знань абітурієнтів. Тестова перевірка знань охоплює наступні дисципліни:

- основи економічної теорії;
- фінанси;
- гроші та кредит.

Проведення додаткового вступного випробування повинне ґрунтуватись на наступних принципах:

- уніфікація методики та умов проведення фахового вступного випробування;
- забезпечення інформаційної та психологічної підготовки вступників до фахового вступного випробування;
- зв'язок внутрішньо вузівського контролю з галузевою системою атестації та ліцензування фахівців;
- дотримання вимог секретності при використанні чи зберіганні матеріалів діагностики.

3. ВИМОГИ ДО ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Тестові завдання повинні бути закритої форми, мати чотири варіанти відповідей, серед яких вірна одна.

Кількість тестових завдань з відповідної дисципліни визначається фаховою атестаційною комісією. Загальна кількість тестових завдань складає 40.

4. ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Протягом однієї астрономічної години здійснюється тестування з використанням стандартних білетів.

Кожний студент вносить в бланк для відповідей свої реквізити і протягом 60 хвилин відповідає на тестові завдання.

5. СТРУКТУРА ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ

Додаткове вступне випробування оцінюється за якісною дворівневою шкалою «здав / не здав». Вступник для здобуття ступеня бакалавр на основі освітнього ступеня молодшого спеціаліста, здобутого за іншою спеціальністю, допускається до участі у конкурсному відборі для вступу на навчання, за умови, що результат додаткового вступного випробування склав не менше 20 вірних відповідей на тестові завдання та отримує оцінку «здав». Якісна оцінка «здав»

виставляється вступникові, якщо результат додаткового вступного випробування складає не менше ніж 150 балів.

6. ПРОГРАМНІ ПИТАННЯ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ДОДАТКОВЕ ВСТУПНЕ ВИПРОБУВАННЯ

Основи економічної теорії

Основні підходи до визначення економічної теорії. Зародження та основні етапи розвитку економічної теорії. Меркантилізм. Фізіократи. Класична школа. Марксизм. Маржиналізм. Сучасні економічні теорії. Методи дослідження економічних процесів та явищ. Метод матеріалістичної діалектики. Метод наукової абстракції. Метод аналізу і синтезу. Системний та структурно-функціональний методи. Економічне моделювання та економічний експеримент як спеціальні методи економічних досліджень. Функції економічної теорії: теоретико-пізнавальна, практична та виховна. Сутність економічних законів. Всезагальні, загальні та специфічні економічні закони. Економічні принципи та категорії.

Економічна система. Типи економічних систем: традиційна, ринкова, командно-адміністративна, змішана. Власність як економічна категорія. Володіння. Розпорядження. Користування. Привласнення та відчуження.

Натуральне господарство. Суть товарного виробництва, його виникнення та еволюція. Просте товарне виробництво. Підприємницьке товарне виробництво. Ступінь розвитку товарного виробництва в Україні. Товар і його властивості. Споживча та мінова вартість товару. Теорії вартості. Теорія витрат виробництва. Теорія трьох факторів виробництва. Теорія граничної корисності. Неокласична теорія. Теорія постіндустріального, інформаційного суспільства.

Розвиток форм вартості та виникнення грошей. Відносна та еквівалентна форми вартості. Випадкова, повна, загальна та грошова форми вартості. Форми грошей. Ціна, масштаб цін. Паперові, кредитні, електронні гроші. Сучасні зміни в грошовому обігу.

Сутність ринку і необхідні умови його виникнення. Структура та інфраструктура ринку. Механізм дії ринкової економіки. Функції ринку.

Сутність конкуренції. Методи і способи конкурентної боротьби види конкуренції. Конкуренція і монополія.

Закон попиту. Крива попиту. Зміни у попиті та його величині. Цінова еластичність попиту. Закон пропозиції. Крива пропозиції. Зміни у пропозиції та її величині. Цінова еластичність пропозиції. Врівноважуючи функція ціни. Вплив змін попиту та пропозиції на рівноважну ціну та рівноважну кількість товару на ринку.

Сутність і об'єктивні умови підприємницької діяльності. Підприємство, його суть, головні ознаки і особливості. Умови виникнення і діяльності підприємств. Фонди підприємств і показники їх ефективного використання.

Сутність капіталу. Види капіталу. Промисловий капітал. Торговий капітал. Грошовий капітал. Фіктивний капітал. Економічні витрати. Зовнішні та внутрішні витрати. Нормальний прибуток як елемент витрат. Економічний або чистий прибуток. Короткостроковий та довгостроковий періоди. Витрати виробництва у короткостроковому періоді. Закон спадної віддачі. Постійні, змінні і загальні витрати. Середні витрати, або витрати на одиницю продукції. Граничні витрати. Витрати виробництва у довгостроковому періоді. Позитивний та негативний ефекти зростання масштабів виробництва. Мінімальний ефективний розмір підприємства і структура галузі.

Форми суспільного продукту. Роль макроекономічних показників. Валовий національний продукт. Грошовий вимір. Розрахунок ВВП за витратами. Розрахунок ВВП за доходами. Номінальний та реальний ВВП. ВВП та суспільний добробут. Інші показники національних рахунків. Чистий національний продукт. Національний дохід. Особистий дохід. Дохід після сплати податків.

Сутність та багатогранність процесу відтворення. Просте та розширене відтворення. Особливості відтворення у аграрному секторі економіки. Сутність нагромадження. Фонд нагромадження. Структурні зрушення в пропорціях суспільного відтворення. Екстенсивний та інтенсивний типи економічного

зростання. Циклічність економічного розвитку. Класифікація економічних циклів за тривалістю. Важелі державного антициклічного регулювання. Особливості сучасних економічних циклів. Значення циклічного розвитку для економіки. Теорія «довгих хвиль» в економіці.

Безробіття. Типи безробіття. Визначення рівня безробіття. Економічні втрати спричинені безробіттям. Соціальні наслідки безробіття. Сутність інфляції. Форми інфляції. Інфляція попиту. Інфляція витрат. Визначення темпів інфляції та її типу в Україні. Вплив інфляції на розвиток макроекономічних процесів. Інфляція і перерозподіл доходів (на прикладі України). Вплив інфляції на обсяг виробництва національного продукту. Антиінфляційні заходи. Економічні функції держави. Економічна політика держави. Методи державного впливу на економіку. Значення правильного вибору моделі макроекономічного регулювання для подальшого розвитку економіки України.

Доходи населення, їх види та джерела формування. Функціональний розподіл доходів. Основні види доходів. Форми доходів від власності. Економічна рента. Позичковий процент. Підприємницький дохід та економічний прибуток.

Сутність заробітної плати. Чинники, що впливають на рівень заробітної плати. Структура використання доходу. Мінімальна заробітна плата. Споживчий кошик та прожитковий мінімум. Номінальна заробітна плата. Реальна заробітна плата. Загальний рівень заробітної плати. Диференціація ставок заробітної плати. Державна політика у сфері заробітної плати.

Рівень життя та його показники. Соціально-економічна структура суспільства. Нерівність доходів і проблема бідності. Причини диференціації доходів. Крива Лоренца. Індекс злиденності. Соціальна політика держави. Соціальні гарантії. Система соціального захисту населення та її складові. Система трансфертних платежів у ринковій економіці. Індекс використання людського потенціалу. Вплив розподілу доходів на розвиток економіки країни.

Суть світової системи господарства, її виникнення та розвиток. Міжнародний поділ праці. Міжнародна торгівля. Економічна основа торгівлі. Протекціонізм. Вільна торгівля. Форми світових економічних відносин.

Зовнішньоекономічна політика. Світове господарство як зростаюча суперечлива цілісність. Проблеми інтеграції економіки України у світове господарство.

Еволюція системи валютних відносин. Валютні курси. Визначення валютних курсів. Функції валютного курсу. Валютна система. Структура, основні функції та механізм функціонування валютного ринку. Валютні операції. Валютне регулювання. Конвертованість валют. Гривня – національна валюта України.

Необхідність та основні напрями ринкової трансформації економіки України. Характеристика трансформаційних процесів: системоформуючі процеси, системоутверджуючі, системовідтворюючі. Реформа відносин власності. Роздержавлення, приватизація, демонополізація. Способи роздержавлення. Специфіка та мета приватизаційного процесу в Україні. Етапи приватизації в Україні. Сутність та основні шляхи структурної перебудови економіки. Стратегія та проблеми реформування фінансово-кредитної сфери. Формування відкритої економіки України і шляхи входження у світове господарство. Характеристика основних параметрів відкритості економіки України.

Фінанси

Сутність та функції фінансів, розподільча і контрольна функції фінансів, процес первинного і вторинного розподілу. Фінанси як економічна, вартісна, розподільча категорія, необхідність фінансів в умовах товарного господарства. Роль фінансів в процесі розширеного відтворення. Форми фінансового забезпечення відтворювального процесу. Фінансові ресурси як матеріальні носії фінансових відносин.

Фінансова система, сфери та ланки фінансових відносин, поняття та структура фінансової системи. Фінансова політика держави як складова частина економічної і соціальної політики держави, стратегія і тактика фінансової політики. Фінансовий механізм як сукупність форм і методів організації фінансових відносин.

Управління фінансами, об'єкти і суб'єкти управління, оперативне та довгострокове управління фінансами держави, державний фінансовий менеджмент. Фінансовий контроль, види і форми фінансового контролю

Загальна характеристика державних фінансів. Структура та склад державних ресурсів, процеси та методи мобілізації державних доходів, напрями державних витрат.

Податкова система держави, загальні основи формування податкової системи, функції податків, види і форми оподаткування, податкова політика держави.

Бюджет і бюджетна система держави. Бюджет як економічна та юридична категорія, місце і роль бюджету в загальній системі фінансових відносин, функції бюджету. Бюджетний устрій і бюджетна система держави, бюджетне регулювання. Бюджетний процес, дефіцит і профіцит бюджету.

Формування та функціонування державних цільових фондів, державне страхування, Роль державних цільових фондів у забезпеченні економічних та соціальних потреб суспільства, методи мобілізації та напрями використання коштів державних цільових фондів

Державний кредит та державний борг. Економічна та фінансова сутність державного кредиту, його роль у формуванні додаткових фінансових ресурсів держави і покритті бюджетного дефіциту, види державного кредиту, внутрішній і зовнішній кредит. Капітальний і поточний державний борг, причини і наслідки зростання державного боргу, джерела та механізм погашення і управління державним боргом

Місцеві фінанси та міжбюджетні відносини. Сутність місцевих фінансів, їх роль у здійсненні фінансової політики держави, фінансові ресурси місцевого самоврядування, місцеві бюджети, особливості і проблеми їх функціонування, місцеве оподаткування. Субсидії, субвенції і дотації та їх роль у міжбюджетних відносинах. Збалансування бюджетів різних рівнів.

Фінанси підприємства. Грошові кошти, фінансові ресурси та фонди підприємства. Грошові надходження підприємства та їх подальше використання.

Кругообіг основних фондів підприємства та амортизація в умовах ринкової економіки. Сутність та основи функціонування обігових коштів підприємства. Оцінювання фінансового стану підприємства, фінансове планування.

Сутність фінансів підприємств, принципи їхньої організації. Функції фінансів підприємств та їхня характеристика. Фінансові ресурси підприємств, їхній склад та характеристика. Особливості організації фінансів підприємств різних форм власності. Сутність фінансової діяльності підприємств та управління нею. Зміст, завдання й організація фінансової роботи на підприємствах.

Грошові кошти, канали їхнього надходження, порядок зберігання та витрачання. Економічний зміст, принципи організації і класифікації розрахунків. Форми безготівкових розрахунків і платіжні документи. Розрахунково-платіжна дисципліна: наслідки порушення та способи зміцнення.

Характеристика та склад грошових надходжень підприємства. Доходи від операційної діяльності. Грошові надходження від інвестиційної, фінансової та іншої звичайної діяльності підприємства. Формування валового і чистого доходу. Розподіл та використання прибутку

Сутність основних засобів та їхнє відтворення. Показники стану й ефективності використання основних засобів. Знос і амортизація основних засобів. Сутність та склад капітальних вкладень. Джерела і порядок фінансування капітальних вкладень. Фінансування витрат на поліпшення основних засобів.

Система оподаткування підприємств: сутність, призначення і функції. Використання податків для регулювання діяльності підприємства. Оподаткування прибутку підприємства: становлення оподаткування прибутку підприємства в Україні; чинний порядок оподаткування прибутку.

Сутність обігових коштів та їхня організація на підприємстві. Склад і розміщення обігових коштів. Методи визначення потреби в обігових коштах. Метод прямого розрахунку й сфера його застосування. Поняття норм і нормативів обігових коштів, їхній розрахунок. Економічний метод обчислення потреби в обігових коштах та його використання. Джерела формування обігових коштів.

Кругообіг коштів підприємств та необхідність залучення кредитів. Класифікація кредитів, що надаються підприємствам. Банківське кредитування підприємств. Види банківського кредиту і їх характеристика. Умови й порядок отримання банківського кредиту. Лізингове кредитування підприємств. Державне кредитування підприємств.

Оцінювання фінансового стану підприємства: необхідність та значення. Інформаційне забезпечення оцінювання фінансового стану підприємства. Показники оцінки фінансового стану підприємства. Оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства. Оцінювання фінансової стійкості підприємства. Оцінювання майнового стану підприємства. Аналіз прибутковості підприємства. Комплексне оцінювання фінансового стану підприємства.

Фінансова стратегія підприємств. Зміст, завдання і методи фінансового планування. Зміст поточного фінансового плану та порядок його складання. Зміст оперативного фінансового плану. Бюджетування в системі оперативного фінансового планування. Контролінг.

Фінансова санація підприємства, її економічний зміст та порядок проведення. Фінансова криза на підприємстві: симптоми і фактори, що її спричиняють. Економічна сутність санації підприємств. Прийняття рішень щодо фінансового оздоровлення підприємства. Порядок проведення фінансової санації.

Гроші та кредит

Поява грошей як об'єктивний наслідок розвитку товарного виробництва. Роль держави у творенні грошей. Раціоналістична та еволюційна теорія походження грошей. Форми грошей та їх еволюція. Вартість грошей, вартість грошей як капіталу.

Функції грошей та їхня еволюція. Гроші як міра вартості, засіб обігу, засіб платежу, засіб нагромадження та світові гроші.

Класична кількісна теорія грошей. Номіналістична та металістична теорія грошей.

Кейнсіанський варіант кількісної теорії грошей. Теорія проценту та її вплив на розвиток кількісної теорії. Інфляційні наслідки застосування кейнсіанства.

Сучасний монетаризм, сучасний кейнсіансько-неокласичний синтез у теорії грошей.

Поняття грошового обороту та економічна основа грошового обороту, модель грошового обороту, характеристика та балансування основних грошових потоків.

Грошовий обіг як частина грошового обороту. Безготівкова та готівкова форма грошового обороту. Маса грошей в обороті, грошові агрегати, швидкість грошового обігу, закон грошового обігу, грошово-кредитний мультиплікатор.

Сутність та особливості грошового ринку, модель грошового ринку, суб'єкти і об'єкти грошового ринку.

Попит та пропозиції грошей, цілі і мотиви попиту на гроші. Графічне зображення попиту та пропозиції грошей, графічна модель грошового ринку.

Сутність та структура грошових систем, їхні види та еволюція. Класифікація грошових систем за формою функціонування та іншими ознаками. Державна політика регулювання грошових відносин.

Сутність та види інфляції, її причини та наслідки, методи подолання.

Загальні передумови та економічні чинники появи кредиту. Сутність та функції кредиту, кредитні відносини.

Позичковий процент, норма позичкового проценту. Роль кредиту у розвитку економіки. Принципи кредитування та економічні межі кредиту.

Поняття кредитної системи держави. Банківська система та небанківські фінансово-кредитні установи. Принципи побудови банківської системи.

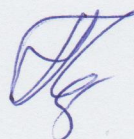
Центральний банк та його функції. Статус, призначення та основні напрями діяльності.

Види і форми комерційних банків, основні напрями їх діяльності. Походження та розвиток банківської справи.

Сутність валюти та валютних відносин. Валютний ринок та види валютних операцій.

Валютні системи та валютна політика, курсова політика, валютне регулювання. Міжнародні валютно-кредитні організації.

Завідувач кафедри
фінансів і банківської справи,
д.е.н., професор

Л.О. Птащенко